

SCENARIUSZ

III ETAP EDUKACYJNY.
PRZEDMIOT: ETYKA,
LEKCJA WYCHOWAWCZA,
INNE ZAJĘCIA
DODATKOWE W RAMACH
NP. PIERWSZEGO
DNIA WIOSNY CZY
OSTATNIEGO TYGODNIA
ROKU SZKOLNEGO, KTÓRY
W WIELE SZKOLACH
JEST W GESTII
WYCHOWACY KLASY.

Tytuł scenariusza:

AKCEPTUJĄCA WIELOKULTUROWOŚĆ NA WYCIĄgniĘCIE RĘKI

Autor scenariusza: Jakub Niewiński

Krótki opis scenariusza:

Zestaw czterech sesji może być dobrym wstępem do kolejnego cyklu zajęć dotyczących wyzwań związanych z migracjami zatytułowanych: *Nuna i Natasza – dwie historie, jedna godność. Empatyczne postrzeganie wykluczonych, ale może też tworzyć odrębne jednostki lekcyjne skupione wokół kwestii wielokulturowości i strategii akulturacyjnych, powiązanych z szokiem kulturowym. Zajęcia próbują przyrzeć się europejskim społeczeństwom, ich otwartości i gotowości do akceptacji innych kultur.*

Czas trwania: sesja nr 1 (2x45 minut) oraz sesja nr 2 (2x45 minut)

Pytanie kluczowe: W jaki sposób mogę promować pozytywne, oparte na szacunku zachowania wobec mniejszości/migrantów?

Cele lekcji:

- ➔ dowiesz się, jakie są najważniejsze strategie akulturacyjne
- ➔ zrozumiesz, na czym polega idea otwartości i empatycznych relacji z innymi.

Kryteria oceny:

- ➔ rozróżnisz pojęcia: tożsamość, wielokulturowość, strategie akulturacyjne
- ➔ wskażesz szanse i zagrożenie, jakie niesie za sobą polityka otwartej wielokulturowości
- ➔ wymienisz poglądy na temat sytuacji imigrantów i uchodźców oraz postaw innych ludzi wobec nich.

Związek z podstawą programową (Etyka, III etap edukacyjny):

Wymagania ogólne: I, II, IV, V

Wymagania szczegółowe: 1, 4, 5, 9

Metody: analiza źródła, praktyczne/manualne: modelowanie/lepienie i konstruowanie z tworzywa przyrodniczego.

Środki dydaktyczne i materiały: projektor multimedialny, laptop, wydruki tekstów źródłowych, białe karki papieru A4 (co najmniej tyle, ilu jest uczniów), węża pszczela (liczba plastrów w zależności od ich wielkości oraz osób uczestniczących w warsztatach, czasem wystarczy plaster dla dwóch osób).

Formy pracy: zespołowa oraz indywidualna.

Informacje praktyczne dotyczące przestrzeni, w której odbywają się zajęcia:

Psychogeografia: zajęcia będą odbywały się w kole oraz w kilku mniejszych kółkach. Podczas pierwszej części zajęć nauczyciel razem z uczniami siedzi w kole. Dzięki takiemu rozmieszczeniu przestrzennemu dajemy wyraźny komunikat, że jesteśmy równi statusem oraz zwracamy uwagę na wzajemne relacje interpersonalne. Tradycyjne ułożenie ławek nie sprzyja uczeniu się i rozwijaniu kreatywności.

Przebieg zajęć:

WPROWADZENIE:

Zapoznaj uczniów i uczennice z celami cyklu kilku zajęć (liczba godzin zależy od Twojej decyzji, w jakiej formie i na jakich lekcjach będziesz realizował/a scenariusz. Można na przykład wykorzystać pierwszy dzień wiosny lub inne imprezy szkolne wolne od codziennych zajęć edukacyjnych). Stopień ich zrozumienia możesz sprawdzić, prosząc o zasygnalizowanie kciukiem uniesionym ku górze – zrozumienia celów, dłoni zaciśniętej – w przypadku wątpliwości i otwartej – w sytuacji niezrozumienia celów. W razie potrzeby wyjaśnij cele lekcji. Poinformuj także grupę, że zajęcia nie będą podlegały ocenie.

PRACA WŁAŚCIWA:

1. Sesja nr 1 (2 x 45 minut), ćwiczenia tożsamościowe oraz świadomościowe.

Ćwiczenie wstępne „zniszczona tożsamość”.

Razem z uczniami i uczennicami usiądź w kręgu. Rozdaj im czyste kartki papieru. Poproś, aby napisali na nich swoje imię lub inny zwrot, za pomocą którego chcieliby się komunikować z pozostałymi uczestnikami zajęć oraz wymienili trzy rzeczy, które lubią robić najbardziej. Następnie, niech po kolei każda osoba zaprezentuje pozostałym swoją kartkę i przeczyta zapisane tam słowa: imię/nick oraz trzy rzeczy, które lubi robić. Po wymienieniu każdej ulubionej rzeczy następuje chwila przerwy i wstają te osoby, które lubią podobne aktywności. Po zakończeniu tego działania niech każdy uczestnik/uczestniczka weźmie swoją zapisaną kartkę i na wyraźne polecenie nauczyciela gniecie ją, depcze, deformuje – w taki sposób, by nie została podarta. Następnie poproś uczniów i uczennice, by przywrócili kartki do stanu poprzedniego, wyprostowali je i wygładzili. Po wykonaniu ćwiczenia zapytaj, co czuli w momencie gniecenia kartki i potem po próbie przywrócenia jej stanu pierwotnego. Końcowy etap zadania ma na celu wzmocnienie uczestników. W tym celu poproś, by wszystkie kartki rozpoczęły wędrówkę z rąk do rąk, w kolejności siedzących w kręgu osób. Zadaniem uczniów i uczennic jest napisanie na czystej stronie pozytywnych cech osoby, do której należy kartka. Dzięki temu, każdy uczestnik otrzyma katalog pozytywnych słów o sobie, oczami innych uczniów i w ten symboliczny sposób zostanie przywrócona godność każdemu młodemu człowiekowi.

Komentarz do ćwiczenia:

Mimo wysiłku włożonego w doprowadzenie kartek do pierwotnego stanu, pozostały na nich zagięcia, wgniecenia, brudne ślady. Pozostaną takie na zawsze i nawet upływający czas nie sprawi, że się wyprostują. Tak samo dzieje się z człowiekiem, który doświadcza w swoim życiu jakiegokolwiek dyskryminacji, formy przemocy – czy to bezpośredniej, takiej jak bicie, przezywanie, ośmieszanie, rozpowszechnianie plotek, czy pośredniej – naznaczania, izolowania, wykluczania ze wspólnoty i namawiania innych do wrogich zachowań. Dokuczanie może dotyczyć każdego, niezależnie od jego wyglądu, płci, umiejętności, sprawności fizycznej czy stanu zdrowia. Często nie potrafimy akceptować inności i różnorodności. Nasze różne imiona oraz zainteresowania, nasza tożsamość, zostały symbolicznie podeptane, zniszczone, zdeformowane. Na koniec ćwiczenia zapytaj, jak uczniowie czuli się w momencie deformowania i niszczenia siebie, swoich imion, tożsamości; jak to jest, jak się w ten sposób traktuje innych ludzi, różnych od nas, o innych imionach, zainteresowaniach, poglądach, pochodzeniu, religii, orientacji seksualnej.

Relaksacja:

Ta część zajęć jest poświęcona rozluźnieniu napięć emocjonalnych i odprężeniu się po poprzednim trudnym ćwiczeniu. Powiedz o tym młodzieży. Dobrze jest włączyć cichą, delikatną muzykę. Poproś uczniów o zamknięcie oczu oraz takie ułożenie ciała, żeby nie krzyżować ze sobą rąk ani nóg. Z muzyką w tle przeczytaj tekst:

Temat: Wymarzona przestrzeń, w której chciałbyś/chciałabyś mieszkać.

Oddychaj swobodnie i postaraj się na tym skoncentrować. Teraz każdy wdech i wydech licz jako jeden, następnie kolejny wdech i wydech jako dwa i oddychaj tak do pięciu. Wyobraź sobie, że za chwilę lądujesz w wymarzonej przez Ciebie państwie/ miejscu/przestrzeni, by spędzić tam od dawna wyczekiwane wakacje, by naprawdę odpocząć. Czujesz ciekawość, ale i spokój. Docierasz do miejsca, o którym marzyłeś/marzyłaś... Jesteś szczęśliwa/szczęśliwy. Ooooo, jak cudownie. Nic się złego nie dzieje, jesteś pełen/pełna zachwytu. Robisz wiele zdjęć. Podziwiasz przestrzeń. Potem idziesz na dobrą kawę i ulubione ciasto. Jest czas, by umieścić swój post na fejsbuku – emocjonalny, pełen zachwytu komentarz oraz zrobione nową komórką zdjęcia, by podzielić się z całym światem swoim szczęściem. Wychodząc z restauracji, czujesz powiew orzeźwiającego powietrza, jest Ci ciepło, przyjemnie, czujesz się bezpiecznie. Poczuj jeszcze trochę, jak wspaniała może być ta wyprawa. A może chcesz usiąść i napawać się tą chwilą? (chwila ciszy) Teraz znowu skoncentruj się na swoim oddechu. Każdy wdech i wydech licz jako jeden, następnie kolejny wdech i wydech jako dwa i oddychaj tak do pięciu. Teraz otwórz oczy.

Pytania po ćwiczeniu, odpowiadają chętnie osoby:

1. Jak się czułeś/czułaś?
2. Gdzie byłeś/byłaś?
3. Jakie to było miejsce? Opis je trzema epitetami.
4. Co widziałeś/widziałaś? Wymień co najmniej dwie rzeczy.
5. Kogo spotkałeś/spotkałaś? O czym rozmawialiście?
6. Jaki wpis umieściłeś/umieściłaś na fejsbuku? Co przedstawiają dodane tam zdjęcia?

Komentarz dla nauczyciela:

Oprócz relaksacji po dosyć trudnym emocjonalnie ćwiczeniu “zniszczona tożsamość” uczniowie doświadczają przyjemnych chwil – mają możliwość spełnić swoje pragnienia, być dla siebie dobrym, przywrócić swoją tożsamość i godność. Ważne w tym ćwiczeniu jest, by nie ograniczać uczniowskiej imagacji, ale pozwolić na całkowitą kreatywność. Zadanie jest wstępem do plastycznego działania – lepienia i konstruowania z węzy pszczelej, które będzie kolejnym ważnym krokiem podczas zajęć.

2. Sesja nr 2 (2x45 minut)

Warsztaty manualne “Marzenia się spełniają” z wykorzystaniem węzy pszczelej oraz fragmentów tekstu naukowego pt. “Migranci a społeczność przyjmująca. Uwarunkowania strategii akulturacyjnych a kontakty ze społecznością przyjmującą” Marioli Janety z Uniwersytetu Śląskiego.

Poproś uczniów, by przeczytali otrzymany fragment i wykorzystując plastry wosku/węzy pszczelej (można ją kupić na allegro lub w specjalistycznych sklepach pszczelarskich; najprościej znaleźć taki sklep w internecie i zamówić wężę on-line) stworzyli swoją wymarzoną/idealną przestrzeń, w której chcieliby żyć, pracować, cieszyć się, poznawać innych ludzi – po prostu dobrze się czuć. Każdy niech nada nazwę swojemu miejscu. W ramach pracy można wykorzystać projekcje z wcześniejszego ćwiczenia. Po wykonaniu zadania przygotujcie razem wystawę wymarzonych przestrzeni. Niech uczeń/uczennica, stojąc obok swojego dzieła, krótko je przedstawi innym osobom. W swojej wypowiedzi powinien zawrzeć odpowiedzi na poniższe pytania, które otrzymał/a jeszcze przed rozpoczęciem pracy:

- ➔ Jaką strategię akulturacyjną realizuje wykreowana przestrzeń?
- ➔ Co jest najważniejszym miejscem w tej przestrzeni?
- ➔ Ilu ludzi tutaj mieszka? Kim są ci ludzie?
- ➔ Jaki system polityczny dominuje? Kto sprawuje władzę?
- ➔ W jaki sposób ludzie się dogadują/rozwiązują problemy?

Komentarz dla nauczyciela:

Zajęcia wymagają od uczniów dyscypliny czasowej podczas przygotowania i prezentowania ich wymarzonych światów. Musisz zapewnić do pracy bezpieczną przestrzeń każdemu uczniowi/uczennicy. W trakcie zadania, podejdz do nich co najmniej jeden raz i zapytaj, czy wszystko jest dla zrozumiałe, zwłaszcza fragmenty tekstu naukowego o strategiach akulturacyjnych. Zapytaj także o pomysł na prezentację. Bądź dyspozycyjny i wspieraj swoich uczniów i uczennice.

PODSUMOWANIE:

Uczestnicy i uczestniczki zajęć wracają do wspólnego kręgu i każdy kończy następujące zdania:

- ➔ dowiedziałem się/dowiedziałam się, że...
- ➔ zaskoczyło mnie...
- ➔ zaczynam się zastanawiać...

Zadanie domowe, ewaluacja odroczone:

Poproś uczestników/uczestniczki, by za trzy miesiące napisali do Ciebie list/lub wysłali wiadomość np. na fejsbuku, co po zajęciach zostało im w głowach i czy dzięki przekazanim treściom (tolerancja, wielokulturowość, strategie akulturacyjne) doświadczyli jakiejś zmiany w sobie lub zauważyli ją w innych.

Załączniki:

Załącznik nr 1: Tekst dla uczniów do indywidualnej lektury przed przystąpieniem do tworzenia wymarzonego świata z wykorzystaniem węży pszczelej.

Na podstawie fragmentów tekstu naukowego pt. "Migranci a społeczność przyjmująca. Uwarunkowania strategii akulturacyjnych a kontakty ze społecznością przyjmującą" Marioli Janety z Uniwersytetu Śląskiego, odpowiedz na następujące pytania:

1. W jaki sposób autorka tekstu rozumie pojęcie strategii akulturacyjnej?
2. Jakie cztery strategie akulturacyjne wymienia autorka tekstu? Wyjaśnij najważniejsze założenia każdej z nich.

Migracje, będąc zawiłym procesem o charakterze psychologiczno-społecznym, w istotny sposób wpływają na sposób życia jednostek i grup. Jako zjawisko wielopłaszczyznowe są jednocześnie ruchem fizycznym wykonywanym w określonym celu, zmianą miejsca zamieszkania, zmianą terytorium oraz zmianą społecznego i kulturowego otoczenia.

Liczne badania dowodzą, że – niezależnie od swego charakteru przyczynowego – ruchy przestrzenne ludności wiążą się z doniosłymi przemianami dla biorących w nich udział. Zmiany te mogą prowadzić do całkowitych, bądź częściowych przeobrażeń osobowości. Konfrontacja z nową rzeczywistością, w której jednostka się znalazła, może doprowadzić do niespodziewanych zachowań nie tylko ze strony imigranta, ale również ze strony członków społeczeństwa przyjmującego. (...)

Imigranci – często mniej lub bardziej świadomie – opowiadają się za pewnym sposobem przystosowania do otoczenia, za pewnym sposobem akulturacji. Jednocześnie społeczność przyjmująca zajmuje określone stanowisko względem przybyszów, co dodatkowo wpływa na dynamikę i zawiłość omawianego procesu.

Problematyka przystosowania podejmowana była w wielu pracach badawczych dotyczących zjawiska migracji. Autorem klasycznego już schematu postaw akulturacyjnych jest John Berry, który wymienia: integrację, asymi-

lację, separację oraz marginalizację. Te cztery typy zmiany kulturowej zależne są z jednej strony od stopnia zachowania dotychczasowej tożsamości kulturowej, z drugiej – od stopnia przyjęcia nowej tożsamości. W sytuacji zderzenia kultur pojawia się konieczność oceny zarówno kultury własnej, jak i obcej. Odbywa się to zwykle na zasadzie przeciwstawienia, poprzez przyjęcie postawy pozytywnej (akceptującej) bądź negatywnej (odrzucającej). Migrant, by podjąć decyzję dotyczącą sposobu przystosowania do nowego środowiska, musi uporać się z dwoma kwestiami, przedstawionymi w poniższej tabeli w formie pytań: Czy zachowanie własnej tożsamości kulturowej postrzegane jest jako wartość? Czy podejmowanie kontaktu z kulturą kraju pobytu jest postrzegane jako wartość?

SCHEMAT 1. Model akulturacji Johna Berry'ego

		Czy warto zachować dotychczasową tożsamość kulturową?	
		TAK	NIE
Czy warto włączyć w swój system wartości wartości nowej kultury?	TAK	integracja	asymilacja, izolacja, marginalizacja
	NIE	separacja (segregacja, getto)	

Źródło:

Mariola Janeta, *Migranci a społeczność przyjmująca. Uwarunkowania strategii akulturacyjnych a kontakty ze społecznością przyjmującą*, [w:] „Studia Migracyjne - Przegląd Polonijny” – zeszyt 2/2011, pod red. dr Aleksandry Grzymały-Kazłowskiej i dr. hab. Sławomira Łodzińskiego, s. 252 – 253.

<http://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.cejsh-a38f393c-dbf6-4fec-8cab-b79126ba7776/c/janeta.pdf>.